

PERİDE CELAL

GEÇENİN
UCUNDA

ROMAN

❤
CAN

2.
BASKI

PERİDE CELAL
GECENİN
UCUNDA

© 1996, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1996

2. basım: Mart 2013

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-510-657-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

PERİDE CELAL
GECENİN
UCUNDA

ROMAN

Peride Celal'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Kurtlar, 1990

Üç Yirmi Dört Saat, 1991

Mektup, 1994

Bir Hanımefendinin Ölümü, 1995

Jaguar, 1996

Güz Şarkısı, 1999

Melahat Hanım'ın Düzenli Yaşamı, 1999

Deli Aşk 2002

Peride Celal, 1916 yılında İstanbul'da doğdu. Saint Pulchérie Fransız Okulu'nda okudu. Bir süre İsviçre'de Bern'de Basın Ataşeliği'nde çalıştı. Yazı hayatına *Yedi Gün* dergisinde yayımladığı bir öyküsüyle başladı (1935), bunu *Son Posta*, *Cumhuriyet*, *Tan*, *Milliyet* gazetelerindeki öykü, röportaj ve romanlarıyla izledi. Yazı hayatının ilk on beş yılında aşk ve serüven romanlarıyla tanındı. Bu romanlar arasında *Sönen Alev* (1938), *Yaz Yağmuru* (1940), *Ana Kız* (1941), *Kızıl Vazo* (1941), *Ben Vurmadım* (1942), *Atmaca* (1944), *Aşkın Doğuşu* (1944), *Yıldız Tepe* (1945), *Dar Yol* (1949) vardır. Daha sonra Peride Celal'in yazarlığında büyük bir dönüşüm gerçekleşti. Bu yeni dönemde daha gerçekçi, daha toplumsal bir bakışla yazdı: *Üç Kadının Romanı* (1954), *Kırkinci Oda* (1958), *Gecenin Ucunda* (1963), *Güz Şarkısı* (1966), *Evli Bir Kadının Günlüğünden* (1971), *Üç Yirmi Dört Saat* (1971), *Jaguar* (1978), *Bir Hanımefendinin Ölümü* (1981), *Pay Davası* (1985), *Üç Kadın* (1987), *Kurtlar* (1991), *Mektup* (1994), *Melahat Hanım'ın Düzenli Yaşamı* (1999), *Delî Aşk* (2002). Peride Celal, *Üç Yirmi Dört Saat* adlı romanıyla 1977 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü, *Kurtlar* adlı romanıyla da 1991 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazandı. 1996'da Selim İleri'nin hazırladığı ve on dokuz yazarın katıldığı *Peride Celal'e Armağan* adlı kitap yayımlandı.

I

“Çocukluk,” diyor Handan, “insan senin yaşında umutsuzluğa kapılır mı hiç böyle?”

İçinden “şımarıklık” dediğini biliyorum. Gerçekten kızıyor Handan bana. Yüzü sert, gözleri öfkeli, konuşmaya değil, kavga etmeye geliyor sanki. Böylesi daha iyi. Beni huysuzlandıran annemin yaşlı gözleri, yüzündeki sessiz sitem.

Bir hafta önce sessizce, kimseye duyurmadan bir yıl daha ihtiyarladım. Otuz üç yaşında olmuşum. Kâzım Işık, mektubunda hatırlatmasa pek farkına varmayacaktım.

“Çocuk değilsin artık,” diye yazmış. Kesin karar vermeden yaşını başını almış olgun bir kadın gibi düşünmeliymişim. Bundan sonra bir başkasıyla ikinci bir yaşam kuramayacağımı üstü kapalı anlatıyor mektubunda.

Handan da onun aklında.

“Eğer ayrılırsan delisin sen kızım,” diyor.

Ankara’ya döndüm döneli, evimden, kocamdan kaçışımın nedenini bir türlü anlayamayan yakınlarım, dostlarım, el ele vermiş geri dönmem için beni kandırmaya çabaları.

Dönmek mi? Ölmek daha iyi! Yüreğim hınç dolu. Dönmemeye kararlıyım.

Annem, Handan, Hüsnü Bey, onun çocuğunu kar-
nımda taşıdığımı bilmiş olsalar!.. Onların bilmedikleri
daha öyle şeyler var ki! Büyük bir fırtınada nesi var nesi
yoksa bırakıp yalnız canını kurtarmış biri gibi şaşkın, ne
yapacağını bilmeyen bu kadın, ben miyim bu? İki-üç yıl
önceki Macide mi aynadaki bu soluk yüz, bu umutsuz
gözler?

Geriye baktığım zaman çocukluğum, gençliğim ne
kadar uzak görünüyor. Babamın ölümü, üniversite yılları-
m, o küçük kitapçı dükkânının arka odasında hesap
tuttuğum sıkıntılı günler, üniversiteyi bitirişim, iş peşin-
de koşmalarım, sonra Ankara, bankanın tavan arası, mah-
keme koridorları, icra daireleri ve Hüsnü Bey... Önem-
siz, uzak anılar bunlar şimdi, uzak hepsi... Sanki yaşa-
mım bu son üç yılın içinde başlayıp kapanıvermiş.

Dün gece ter içinde, yorgun, çarpıntılı uyandım.
Kulağımın dibinde biri fısıldıyordu: “Sevmek, birbirimi-
ze değil, aynı hedefe birlikte bakabilmekle kabildir Ma-
cide Hanım kızım.” Benim Saint-Exupéry delisi Hüsnü
Beyciğim. Bunu ne zaman söylemişti? Belki oraya, İstan-
bul’a gitmeden önce, belki Ahmet Işık’la evleneceğimi
yazdığım zaman gönderdiği mektupta...

Bir sigara yakıp oturdum yatağımın içinde. Karan-
lıkta evi dinliyorum. Annem bitişik odada. Kendini ora-
dan oraya atarak her zamanki gibi yüksek sesle sayıklı-
yor. Boğuk hırıltılar arasında zaman zaman adımı duyuy-
yorum. O da kendine göre benimle uğraşüyor rüyasında.

“Yoldan çıkmış bir treni tekrar yola koymak gibi bir
şey, güç sizin hayatınıza düzen vermek şimdi...” diyor
Hüsnü Bey. Ben de biliyorum. Bir şey bozuldu, bir şey
bitti. Gece yarılarında kadar oturup hep aynı noktaya,
aynı olaylara dönüp işlenen kötülüklerin hesabını çıkar-
rıp toparlamak ve ağlamak, işte benim işim!..

Kupkuru, inançsız bir kadın. Canavar mısın sen? Ay-

nada yüzüme bakıyorum. Gözlerim kin dolu, yanaklarım solgun, çökmüş, hastayım... Doktora gitmem gerek benim.

Son mektuplarından birinde İsviçre’de, dağlarda bir dinlenme yerinin adını veriyor, güzelliğini övüp duruyordu. İki ay kalsam orada, her zamankinden canlı, turp gibi, sağlam dönermişim yanına.

Eski yalanlarla direnmesini mi, bir umut yolu göstermesini mi bekliyordum? Babacan öğütleri, sağlığımın ilgisi, satırların arasında sezdiğim alaylar içime dokundu, bitirmeden yırtıp attım mektubu. Bundan sonra da hep öyle yapacağım. Yapabilirsem...

Kaç gündür telefon rehberini karıştırıyor, gazetelere bakıyor, çevremdekileri yokluyor, kendime bir doktor arıyordum. Nihat Erenğün adını annem getirdi aklıma. Sabah çayında haberi verdi.

“Çok temiz, güzel bir bina. Bir hanım doktorla elbirliği edip açmışlar, adını da Erenğün Doğumevi koymuşlar. Kavaklıdere’de, hemen otobüsten inince, köşedeki bahçeli ev.”

Gidip doktoru yeni doğumevinde görüp tebrik edip kahvesini bile içmiş.

“Öyle emeği vardır ki bana,” diyor.

Nihat Erenğün, Ankara’ya geldiğimizin ikinci yılında annemi iki ay yatakta tutan oldukça güç bir ameliyat yapmıştı ona; kavanozda gösterdikleri yarım kiloluk beyaz yuvarlak et parçasını, o kocaman uru gösterdiklerinde iğrendiğimi belli etmemek için, “İşte benden sonra karnından çıkan ikinci kötülük,” diye alay etmeye kalkmış, annemi ağlatmışım.

Sabahları yürümek için erkenden çıkıyorum evden. Akşama doğru Hüsnü Bey’in, Handan’ın, başka arkadaşların işten çıkıp uğrayabilecekleri saatlerde tekrar çantamı kapıp sokağa fırlıyorum. “Hava almaya,” diyorum,

“yürüyüşe,” diyorum. Şaşkınlığını saklıyor, sesini çıkarmıyor annem.

En çok gittiğim yer Emniyet Parkı. Mahallemize çok yakın olduğu için. Uzun yürüyüşlere çıktığım günler de oluyor. Gene dönüp dolaşıp oraya geliyorum. Kuytu bir köşe seçip oturuyorum. Çevremde dönüp dolaşan iki-üç aylak, yoksul kılıklı adam, genç lise öğrencisi gözlerimde ne görüyorlar bilmem. Arsız bakışlarına, yılışık gülüşlerine uymayan bir telaş içinde uzaklaşıyorlar yanımdan. Sırtlarını güneşe verip pinekleyen kocamışlar, dadılar, çocuklarla yalnız kalıyorum bahçede.

Sonbahar yaklaşıyor, ağaçların yaprakları kızıllaşmaya başladı. Rüzgâr serin esiyor. Ceketime sarınıp gözlerimi gökyüzüne kaldırıyorum. Aydınlık maviliğin içinden iyiliğin üstüme inmesini, yaralarımı sarmasını bekliyorum boşuna. Saatlerce bulutları, dalların arasında kaygısız ötüşen kuşları, yiyecek arayarak ayaklarımın dibine kadar sokulan güvercinleri seyrediyorum. Güneş, ağaçlar, kuşlar rahatlık veriyor içime biraz. Gene de unutamıyorum. Nereye baksam paramparça anılarla doluyorum.

Bugün ağaçların altındaki sırayı iki sevdalı kapıp oturmuş. Dolaşıp çıktım bahçeden. Kavaklıdere’ye kadar uzanmaya, her gün bir başka güne bıraktığım sıkıntılı işi yapmaya karar verdim.

Annemin dediği gibi Erengün’ün doğumevi tam köşe başında. Üzerinde siyah büyük yazılarla kocaman bir tabela var. Yepyeni bir yapı. Genç bir hastabakıcı açtı kapıyı. Yüreğim çarpıyordu odasına girerken. Belki bolar, belki ilaç kokusu, midem bulanmaya, başım dönmeğe başladı hafiften.

Hiç değişmemiş Doktor Erengün. Hep o babacan gülüş, rahat, kendine güvenli görünüş. Bir zaman yeni doğumevini, eksiklerini, hastabakıcı bulamadıklarını anlattı. Annemi ameliyat etmiş olduğunu söylediğim za-

man hemen anımsadı. Annemin pek sevimli bir hanım olduğunu, getirdiği çiçeklerin hâlâ kurumadığını söyleyerek, başları yere eğilmiş iki-üç kırmızı laleyi gösterdi. Sonra neden yakındığımı öğrenmek istedi. Anlatırken sıkıntıyla terlemeye başladım. Zavallı doktor başka şeyler düşünmüş olacak. Muayeneden sonra benim de kuşulanmakta olduğum şeyi haber verdi. Arkasından çocuğun babası olup olmadığını sordu. Evli olduğumu söyleyince gülüp sırtımı okşadı. Bütün hastalarına tekrarladığı sözleri bana da söyledi: Mutlu olayı kocama müjdeleyebilirmişim, iki aylık sanıyormuş. Her ay başı beni kontrol etmesi gerekirmiş. Korkumun sebebini anlamıyormuş... Vitaminle sinir ilacı yazdığı reçeteyi de elime sıkıştırdı. İstersem doğumu kendi kliniğinde yapabileceğimi sözlerine eklemeyi unutmadı.

Dönüşte yürüdüm yarı yola kadar.

Şaşkındım biraz. Tozlara, taşlara çarpıp duruyordu pabuçlarım. Derimi, yüzümü, gözlerimi değiştirmiş bir gariplik. “Şimdi ne yapacaksın Macide Hanım kızım?” dedim kendi kendime. Omuz silktim, parka döndüm. Sıralar boştu, gidip oturdum. Başımı yere eğip pabuçlarımın ucunu seyre koyuldum. Hiç kimse bilmiyordu çocuğum olacağını. O da bilmiyordu. Bilmemesi daha iyi, diye düşündüm. Geçenler vardı önümden, iki gölge duraklar gibi oldu sıranın yanında. Kalın bir erkek sesi daha önce söylenmiş bir söze cevap verir gibi, “Evet, ama pek somurtkan şey doğrusu,” dedi. Bir kadın kıkır kıkır güldü. Başımı kaldırıp baktım. Onlar da bana baktılar. Kadın omuz silker gibi yaptı, acele uzaklaştılar.

Annem, beni başkalarına anlatırken, “Bunun çocukluğu da hep böyle somurtkandı,” diye sızlanır. Gerçekten de öyleydi. Sabahları okula gitmek için öfkeyle kalktığımı, eve dönerken küçücük yüreğimin sıkıntıyla şişip kabardığını anımsıyorum. Kâzım Işık'ın deyişiyle: Kıskaç

kalbim benim. O zamanlar da annemle babamı kıskanırdım sanırım.

Genç, kara bıyıklı bir adam kollarımdan tutmuş, beni yatağın içinde havaya kaldırıp atarak eğleniyor. Yanındaki sarışın, ela gözlü kadın kahkahalarla gülüyor oyuna. Ben bağırılmamak, ağlamamak için kinle, hınçla dişlerimi sıkıyorum. “Bırak, görmüyor musun korkuyor kız ayol,” diyor kadın. Kolundan tutuyor onu. Bir bohça gibi yatağa atıyor beni adam. Kadına dönüp saldırıyor. İtişip kakışarak açıkça cilveleşiyorlar önümde. Annemle babam bunlar benim. Yatağın bir köşesine yumulmuş seyreliyorum onları.

Beni sevmediklerini biliyordum. Annemin, beni daha çok babamın ölümünden sonra sevmeye başladığına inanıyorum. Onların bana verdikleri, sevdalarının artığından başka bir şey değildi. Birbirlerinin delisiydiler. Bunu saklamıyorlardı. Evlenmelerini övünerek anlatıyorlardı. Biraz büyüdüğüm zaman ben de kaç kez dinledim hikâyeyi: Birleşmek için yapmadıkları kalmamıştı. Hele annem! Esvapçıbaşı Nuri Bey’in o güzelim, pembe yalısını bırakıp kaçmak ne demekti! Yalının tek kızıydı o. Babasının bir tanesiydi. “Ve bir gece yarısı...”

Pembe yalıdan bohçası koltuğunda nasıl kaçtığını anlatırken bugün bile sarsılıp coşar annem. Nereye basacağına şaşırır. Derin iç çekmeler, olduğu yerde sallanmalar. “Pırlantalar içinde yüzerdim. Evdeki halayıkların, hizmetçilerin sayısını sorsan bilmem. Yalıtı görseydin, o boyunca Çin vazolar, altın kulplu şamdanlar. Büyükanenin samurları, incileri dillerde destandı. Şişli’deki konak, Ada’daki köşk...” Sıkıntılı, yoksul günlerinde hep bu eski güzel hayallerle ısınıp avunduğunu sanıyorum onun.

Benim için yoksulluğumuza uymayan tatsız masalardı bunlar. Vaktinden önce çökmüş, huysuz, hasta, az kazançlı, küçük bir avukatın kızıydım. Yarı çıplak bir

evde, yoksul, kupkuru günler yaşıyordum. Karun kadar zengin Esvapçıbaşı'yı, samur kürklü büyükanneyi tanımamıştım. Bir kez Bebek'e gitmiştim. Pembe yalının yı-kıntılarını görmek için. Bir gün de Şişli'den geçerken annem, ev bozuntusu eski bir apartmanı gösterip kışları babası, annesiyle orada oturduğunu söylemişti. Babam yeni ölmüştü o zamanlar. Tramvayda başını omzuma ko-yup ağladığını, beni kalabalıkta utandırdığını anımsıyo-rum. O çirkin apartmanı hiç sevmemiştim. Kadıköy'deki evimizden biraz daha büyük görünmüştü gözüme. Tram-vayın camındaki aksine bakıp çirkinliğine üzülen küçük kızın geçmişle hiçbir ilişkisi yoktu.

İlk çocukluk yıllarım Fatih yakınlarında iki odalı ah-şap bir evin taş avlusunda yalnız başına oynamakla geç-mişti. O zamanlar babam bir avukatın yanında yardım-cıymış. Annem çok akıllı, iyi bir cezacı olduğunu söyler durur onun. Benim anımsadığım çok az çalışır, günleri-nin çoğunu evde geçirir, anneme yardım ederdi. Mutfağa girip yemek yapar, ortalığı süpürdüğü olurdu.

Anlatırken güler annem:

“Saçlarımı taramaya bayılırdı. Ama o zamanlar nah böyle, oluk gibi lepiska, altın sarısı saçlarım vardı. Çorap-larımı giydirmeye varıncaya kadar, işte böyle adamdı ba-ban!..”

Annem, gebe kaldığı zaman erkek evlat bekledikle-rini de saklamaz. Babam için erkek çocuk, adının yeşerip sürmesi, sevdasının coşkun bir gösterisi, bütün Türk ev-lerinde olduğu gibi bir ululuk örneğiydi. Oğlunun adını tasarlamış, onu sevgili karısı gibi sarışın, beyaz hayal et-mişti. Eline fındık faresi gibi simsiyah, çelimsiz bir kız çocuğu verdikleri zaman şaşkına dönmüş zavallı.

“Seni elinden düşürecekmiş, ebe güç yakalamış...” diye anlatır annem.

O bunu şaşkınlığına verir kocasının. Yüzümü gör-

mek istemediğini, karısının beyaz, tombul memelerini bile benden kiskandığını, pembe yalıda kilerden gizli bizi görmeye gelen kocamış dadılardan, uzak akrabalarından dinlemiştim sonraları. Şaşırtıcı benzerliğimiz bile babamın yüreğini yumuşatmamış olmalı. Bir erkek evladı olsaydı yine kıskanır mıydı bilmiyorum. Yalnız yaşamı boyunca annemi benden kiskandığına, beni aralarına girmiş engel gibi görmüş olduğuna inanıyorum.

Annem küçük avukat yamağıyla evlenince, büyükanne minin göçüp gitmesinin damar sertliğinden değil, kahrından olduğunu söylerler. Annem uzun zaman, babasıyla barışıp sevdalısıyla eski rahat, varlıklı yaşamına kavuşmak hayalini bırakmamış sanıyorum. Bir erkek çocuğu olursa babasının yumuşayacağını, kendisine evinin, yüreğinin kapılarını açacağını umut ediyordu belki de.

Uzun yıllar dadıları, kalfaları arasında yalnız başına yaşadı Esvapçıbaşı. Öldüğünde ben sekiz-dokuz yaşındaydım. Annem pencerenin önündeki mindere oturup acısından çok, öfkesinden ağlamıştı. Adam bütün varını yoğunu devlete, hayır işlerine bırakmıştı. Buna şaşırdılar. Esvapçıbaşı, koyu Osmanlı'ydı. Abdülmecid sürüldüğü zaman hastalanıp bir ay yemekten içmekten kesilmişti. Yanında Atatürk lafını ağza aldırılmazdı. Yine de kalkmış varını yoğunu, nefret ettiği bir devletin okulları, hastaneleri için bağışlamıştı. Esvapçıbaşı'nın o esmer, küçük adama, babama duyduğu hınç bu türlüydü işte.

"Onları hasır üzerinde göreceğim, sürüm sürüm sürünsünler," demişti. Dediği de olmadı değil. Sürünmesek bile sıkıntılarımız bitmiyordu. Büyükanne minin bağışladığı Kabataş'taki o küçük evin kirası olmasa ne yapardık bilmem.

Bütün çocukluğum, ilk gençliğim, annemin varlıklı günlerinin hikâyelerini yoksulluğumuza katık edip oyalanmakla geçti. Sonraları Kadıköy'ün çamurlu, karanlık

bir yan sokağına geçtik. Şişman, esmer Ermeni kadınların, alçak, çarpık balkonlarda yemek pişirip, kat önlerine boydan boya çamaşır astıkları, tehlikeli çukurlarla dolu, eğri büğrü bir çıkmazdı bu. Birbirine yaslanmış, hepsi bir örnek evlerden birinin orta katında otururduk. Çöpler kapı önlerinde sürünür, küçük cumbalarından gelip geçeni seyreden benli, bıyıklı Ermeni duduların arkasından, iyi beslenmiş sivri burunlu, beyaz kabarık tüylü köpekler pis pis havlardı. Tintin'i o sokakta bulmuştum. Okuldan gelirken bir akşamüstü küçük, yumuşak bir yumak gibi ayaklarıma dolanıvermişti. Eve kadar cebimde taşımıştım onu. Babamın ilk kalp krizleri Kadıköy'de başladı. Sonradan babamın sağlığına iyi geleceğini öne sürerek, varlıklı bir akrabanın kira almadığı Kızıltoprak'taki bahçeli eve taşınmamız için direten annem oldu.

Hastalanınca babam, Karaköy'de, eski bir han odasındaki yazıhanesine büsbütün uğramaz oldu. Çarpıntılarına sinir diyorlardı. Pek aldırılmazdı hastalığına. Gülen gözlerinde ölüm korkusunu hiç görmedim. Bir erkeğe yakışmayacak kadar küçük esmer elleri vardı. Bu eller bana çok hünerli görünürdü. Aslında o küçük eller, geceleri ölü bir lambanın ışığında büyük kanun kitaplarının sayfalarını çevirmekten başka bir şey bilmezlerdi.

Parkta otur, suratını as ve bunları düşün. O küçük kediyi hatırlamak nereden esti bilmem. Beyaz kamçı kuyruğunu, soru işareti gibi kıvrımış, dolanıp duruyor hayalimde. Okşanmayı sevmezdi. Geceleri koynuma alırdım, ayaklarını ısıtırdı. Bir özelliği olduğunu sanmıyorum. Güzel de denmezdi. Hüsnü Bey'in huysuz, kurumlu kedileriyle benzerliği yoktu. Küçük bir kedinin peşinden koşan, siyah önlüklü, esmer, çelimsiz kızı görür gibiyim. Babam neden Tintin'e düşman oldu bilmiyorum. Bir çuvala bağlayıp zavallıyı Pendik yakınlarında bir yere eliyle bırakan oydu sanırım.

Kızıltoprak'taki evimiz cadde üzerindeydi. Otlar, ağaçlar içinde bakımsız şişşirin küçük bir bahçesi vardı. Tintin'i çabuk unuttum. Erenköy Lisesi'ne gidiyordum. Uçları delik, kahverengi eldivenlerim, çantamı şişiren eski sefertaslarım vardı. Her ay yol, kitap, defter paralarını nereden, nasıl edineceğimizi annemle karşılıklı düşünüp durduğumuz sıkıntılı yıllarımızdı. Doktorlar, babamın hastalığına, "kalp yetmezliği" diye kötü bir ad takmışlardı. Annemin gözlerine baka baka eriyordu adamcağız. İlaçlar, perhiz yemekleri çok para istiyordu. Yoklukla vuruşuyorduk açıkçası.

Kızıltoprak'taki evde mutlu günler de yaşamadım değil. O küçük bahçe, serin, dinlendirici, güzel bir anı hayallerimin arasında. Kapısının önünde yuvarlak demir saçağa sarılı cılız bir hanımeli vardı. Geceleri mis gibi kokardı ay ışığında. Duvar boyları taflandı. Otların arasından kim bilir ne zamandan atılıp ekilmiş, yabancılaşmış beyaz, ince çiçekler, büyük sarı gözlü papatyalar fişkirirdi. Bir gün onları unutup, dünyanın en güzel ağaçlarının boy verdiği bir bahçede, eşsiz çamların, asırlık çınarların arasında, pembe fenerler gibi salkım salkım açan büyük kestane ağaçlarının, mis kokulu ıhlamurların altında dolaşacağım, *tuberosa* kokularıyla sarhoş olacağım aklımdan geçer miydi?

Zavallı Ahmet Ağa. Bilmediğim çiçeklerin, ağaçların çeşitlerini ayırabilmem için, İtalyan bahçivandan kapıp öğrendiği yabancı adları bana az mı sayıp dökmüştü: *Tuberosa*'nın bizim dilde, sümbülteber olduğunu, *hedera* derken her yana arsız arsız tırmanan bildiğimiz sarmaşıkları söylediğini anlayıp gülmüştüm sonraları.

"Bizdeki *peuplier noir*'lar İtalya'dan gelmedir hanımefendi," diye başlardı Ahmet Ağa. Güldüğümü, alay ettiğimi görünce, "Bizde bunlara pelesenk kavağı derler efendim," diye yabancı adın çevirisini yapardı. Petunyala-

rın en süsleyici çiçek olduğunu söyleyip, *pyramidal*'ları¹, *églantier*'leri² saymaya başlar, o türlü güzel ağaçların hiçbir bahçede bulunmadığını savunurdu. Bir zaman sonra ben ağaçları, çiçekleri gözüme gördükleri gibi renkleri, biçimleriyle tanımaya, adlarına pek önem vermemeye başlamıştım. Ahmet Ağa'ya hiçbir zaman Türkçe adlarını söyletemeyeceğime göre başka çarem de yoktu. *Tuberosa*'lara gelince, onları ben de pek bizim dille adlandıramıyordum. İnce beyaz boyunları üzerinde, uçlarında katmerli, küçük salkımcıklarıyla bütün bir çiçek serini baştan başa dolduruyorlardı. Kokuları ağır, bayıltıcı, mevsimden mevsime dalgalanıp duruyordu evin içinde. Serra'nın dediğine göre, Nermin Hanım'ın kullandığı kokunun *tuberosa*'ların özel tertibiyle yapıldığı dedikodudan ibaretti. Nermin Hanım, Paris'ten aldığı gardenya lavantasını kullanıyordu. İki koku birbirini tamamlıyordu evin içinde, "Ve insan boğuluyor tabii," diye basardı kahkahayı Serra.

Kadıköy'deki evin bahçesinde, otların arasına saklanmış küçük bir kuyu, adlarını herkesin bildiği taflanlar, bir de ince bir leylak ağacı vardı. Kuyunun taşına başımı koyup otların arasına saklanır, yatardım. Sevda ne demektir, *tuberosa* neye derler, eski güzel ağaçların gölge verdiği, serlerinde bulunmaz çiçeklerin açtığı varlıklı evlerin bahçelerine giden yollar nerededir, nasıl girilir o kapılardan, bilmiyordum daha. Otların açık bıraktığı çamurlu, kırmızı toprağın üzerinde yuvalarını yapan karıncaları seyrediyordum. Bulutları biçimden biçime sokup gözlerimle resimler çiziyordum gökyüzüne. En büyük eğlencem, yapraklardan toparladığım sümüksüklüböceklere

1. (Lat.) *Frasera*. Centiyangillerden otsu bitki veya çalı.

2. (Fr.) Yaban gülü.

toprakta ev yapıp taşları üstlerine yığarak onları küçük deliklere kapatmaktı. Sabahları hangisinin kaçıp hangisinin kaldığını anlamaya koşar, okula gitmeden önce kaçanları toparlayıp yeniden taşların arasına, taze yaprakların üstüne saklardım. Tintin'den sonra bir zaman sümüklüböceklerle oyalandım durdum.

Annem, "Ellerini yıka, iğreniyorum senden," diye bağırdı arkamdan. Odamda bulduklarını toparlayıp atardı. "Kocaman kız sümüklüböceklerle oynuyor!" diye babam öfkeli, kömür gözlerle bakardı yüzüme. Ama artık korkulacak gibi değildi. Yalnız göz ve bıyıktı soluk yüzü. Biraz konuşunca ağzını balıklar gibi havaya açıp tıkanır kalırdı. Tombul, beyaz karısının sevdasından öldüğünü düşünmek gülünç belki, ama ben yine de babamın bir küçük akrep gibi o yumuşak gövdeye tırmanıp onu yemeye çabalarken kendisini tüketip öldüğünü sanıyorum.

Parkta insanlar seyrelti. Akşam inmeye başlıyor kente. Ağaçlar kızıl, yeşil, salkım salkım gökyüzüne doğru cümbüş içinde. Eve dönmekten ürküyorum biraz. Açık havada kötülükler uzaklaşır gibi oluyor, korkum azalıyor. Çekilen güneşin tatlı, yumuşak ışıkları akıyor üstüme. Dalların arasında küçük umut yıldızı parlamaya başladı. "Şimdi hiçbir şey düşünmeyeceğim, şimdi kendimi bomboş bırakacağım. Sonra, sonra!" diyorum. Olmuyor. Eski günlere dalıp gidiyorum farkına varmadan.

Kızıltoprak'taki küçük ev, yeşil bahçe, sümüklüböcekler nereden giriyor aklıma böyle? Çocukluğumdan bu yana birçok şeyi sevmeden yapmış olmam da gari. Sevmediğim şeylerden biri de okuldu. Yine de iftihara geçer, sınıfları birincilikle atlardım. Dalgın bir çocuktum, unuttukandım. Geceleri masanın önünde kulaklarım annemle babamın içeriden gelen gülüşlerinde, anlamayan gözlerle açık sayfaları seyreder, hayaller kurar, kendi

Özgün kalemıyla Türk
edebiyatına hayat vermiş
yazarın eserleri kadar
yaratığı kadın karakterler de
yoğun ilgi görüyor.

İlk defa 1963'te ve *Gecenin Ücündeki Işık* adıyla yayımlanan bu romanı 1996'da gözden geçirip tekrar günışığına çıkarırken şöyle demişti Peride Celal:

"Adını kısaltmakla iyi yaptığımı sanıyorum. Bu romanın yazıldığı yıllarda gençtik, inançlıydık, ışığa varabileceğimizi sanıyorduk. Işık; özgürlük, uygarlık, insanlık demektir; bir umuttu. Kırk yılı aşkın bir zaman içinde ışığı arayıp durduk. Ve o, sönükleşerek uzaklaştı bizden. Yüksek kat burjuvazisi, sahte dindarlar, çıkarlarından başka bir şey düşünmeyen politikacılar, parlak yaşamlar içine düşürdükleri genç insanları daha da kolay avlıyorlar günümüzde. Romanın kahramanı Macide, aşka sırtını çevirip kendisine ve çocuğuna yeni bir hayat yaratıp insanca bir dünyaya kavuşmak çabasında başarılı olabilecek mi? Kuşkuluyum. *Gecenin Ücünde*, büyük bir aşk romanı aynı zamanda. Bunu da eklemeliyim. Öyle olması da ayrıca hoşuma gidiyor. Bana kalırsa, bu roman yazdığım en güzel aşk romanıdır."

Kapak resmi: HERBERT JAMES DRAPER

ISBN 978-975-510-657-1

9 789755 106571